

Izveštaj 2011/2012

Analiza trenutnog stanja u oblasti pešačkog turizma duž reke Dunav

Pregled

bmwfi
Bundesministerium für
Wirtschaft, Familie und Jugend

Podržano subvencijama
Saveznog ministarstva ekonomije, porodice i omladine Austrije

This project is co-financed by the European Union
under the preparatory action "Sustainable Tourism".
The sole responsibility of this publication lies with the author.
The European Commission is not responsible for any use
that may be made of the information contained therein.

Impresum:

Izdavači:

Naturefriends International

Diefenbachgasse 36, 1150 Beč

Tel.: +43 1 8923877

Faks: +43 1 812 97 89

www.nf-int.org

WGD Tourismus GmbH

Lindengasse 9, 4040 Linz

Tel.: +43 (0) 732/7277-800

Faks: +43 (0) 732/7277-804

www.donausteig.com

Uz podršku

Saveznog ministarstva ekonomije, porodice i omladine Republike Austrije

Stubenring 1, 1011 Beč

www.bmwfj.gv.at

i

Evropske komisije, Generalnog direktorata za preduzeća i industriju

Jedinica za komunikacije i informisanje R4

BREY 13/092

B - 1049 Bixel (Belgija)

<http://ec.europa.eu/enterprise>

Istraživači, autori i urednici:

Kristijan Baumgartner (Christian Baumgartner), Međunarodna organizacija prijatelja prirode
Naturefriends International

Katrina Švenoha (Cathrine Schwenoha), Međunarodna organizacija prijatelja prirode
Naturefriends International

Petra Rifert (Petra Riffert), WGD

Tina Haderer (Tina Haderer), WGD

SADRŽAJ

1. UVOD – PREKOGRANIČNO PEŠAČENJE DUŽ REKE DUNAV	5
1.1. Strategija Evropske unije za Dunavski region	6
1.2. Ciljevi i metodologija.....	7
2. OPŠTA SITUACIJA U ZEMLJI	7
2.1. Nemačka	7
2.2. Austrija.....	8
2.3. Slovačka.....	10
2.4. Mađarska	11
2.5. Hrvatska	11
2.6. Srbija	12
2.7. Bugarska	13
2.8. Rumunija.....	13
2.9. Moldavija.....	14
2.10. Ukrajina	15
3. ZAKLJUČCI	17
4. PRILOG.....	20
4.1. Izvori i literatura.....	20
4.2. Slike	20
4.3. Kontakti za pitanja u pogledu Dunava i/ili pešačkog turizma	21

1. UVOD – PREKOGRANIČNO PEŠAČENJE DUŽ REKE DUNAV

Sa tokom ukupne dužine od 2.880 km, reka Dunav je druga najduža reka u Evropi. Ova velika reka izvire u Nemačkoj. Na svom toku reka Dunav prolazi kroz Austriju, Slovačku, Mađarsku, Hrvatsku, Srbiju, Rumuniju i Moldaviju i kroz Deltu Dunava dolazi do Ukrajine i uliva se u Crno more. Otuda Dunav za mnoge zemlje predstavlja zajednički privredni, prirodni i turistički potencijal. Dunav povezuje zemlje Istočne i Zapadne Evrope, njihove kulture, narode, i ideologije sa obe strane nekadašnje gvozdene zavese.

Slika 1. Tok reke Dunav

Izletničko pešačenje turistima omogućava da na neposredan način upoznaju različite zemlje i kulture. Stoga bi uspostavljanje sistema turističkog prekograničnog pešačenja duž reke Dunav trebalo ne samo da podrži razvoj turističke infrastrukture, već i da ojača povezanost zemalja u susedstvu. Pored toga, posetioци bi dobili mogućnost da prošire svoje vidike i dožive jedinstveno iskustvo pešačenja kroz različite predele i regione.

Saradnja između organizacija "Naturefriends International" (NFI) i "WGD Tourismus" obuhvata i objedinjuje stručnost oba partnera u razvoju održivog turizma i upravljanju projektima.

Na taj način se pruža konkretna podrška ostvarivanju cilja Evropskog saveta za formulisanje ciljne politike za reku Dunav koja je u skladu sa ekološkim, saobraćajnim i društveno – ekonomskim potrebama. Održivi razvoj turizma naročito pozitivno doprinosi ekonomskom, ekološkom i društveno-ekonomskom okruženju i stoga omogućava kreiranje dugoročnih prednosti za celokupan podunavski region.

1.1. Strategija Evropske unije za Dunavski region

U junu 2011. godine Evropski savet podržao je Dunavsku strategiju EU sa ciljem sprovođenja druge po redu makroregionalne strategije.

Obuhvaćene zemlje i regioni

Makroregionalna strategija odnosiće se ne samo na zemlje koje se prostiru duž reke Dunav već i na sve zemlje koje se nalaze u njegovom slivu: Nemačku (Baden-Vurtemberg i Bavariju), Austriju, Slovačku, Češku, Mađarsku, Sloveniju, Hrvatsku, Srbiju, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru, Rumuniju, Bugarsku, Moldaviju i Ukrajinu (oblasti Odesa, Lavov, Transkarpati i Černovici).

4 stuba strategije

Evropska komisija utvrdila je 4 prioriteta i 11 prioriteta oblasti koje sačinjavaju osnovni sadržaj Dunavske strategije, a to su:

- Povezivanje Dunavskog regiona: uključujući mobilnost, održivu energiju, kulturu, turizam,
- Zaštita životne sredine u Dunavskom regionu: koja obuhvata kvalitet vode, upravljanje rizicima, očuvanje biodiverziteta i pejzaža,
- Izgradnja prosperiteta u Dunavskom regionu : što obuhvata znanje i obrazovanje, ulaganje u ljude i veštine,
- Jačanje Dunavskog regiona: što obuhvata izgradnju institucionalnih kapaciteta i saradnje, bezbednosti i sigurnosti.

Grupa zadužena za upravljanje PAC 3 (prioritetnu oblast "turizam i kultura") je u okviru 7 glavnih ciljeva definisala i cilj koj se odnosi na "razvoj novih proizvoda ekološkog turizma". Projekat turističkog pešačenja ("hiking") se prema tome može posmatrati kao direktan doprinos sprovođenju Strategije EU za Dunavski region.

1.2. Ciljevi i metodologija

Glavni cilj ovog izveštaja jeste prikupljanje podataka o već postojećoj infrastrukturi za turističko pešačenje u zemljama koje se prostiru od izvora do delte reke Dunav.

I ne samo to, ovaj izveštaj je osnova za projekat "Danube-Hike – pešački turizam duž reke Dunav" koji je pokrenut 1. marta 2012. godine uz podršku Evropske komisije, Generalnog direktorata za preduzeća i industriju. Ovaj projekat bi trebalo da stvori svest o pešačkom turizmu duž reke Dunav i doprinese razmeni iskustava u toj oblasti između podunavskih zemalja i nadalje doprinese primeni kriterijuma kvaliteta za razvoj održivog turističkog pešačenja duž Dunava. Glavni cilj ovog projekta je postavljanje temelja za prekograničnu saradnju u cilju kreiranja prednosti za sve zainteresovane strane duž toka Dunava.

U julu 2011. godine organizacije "WGD Tourismus GmbH" i "Naturefriends International" sačinile su i distribuirale upitnik za prikupljanje podataka koji se odnose na infrastrukturu za pešačenje, važna mesta i znamenitosti, motivaciju turista i osnovne turističke podatke u svim podunavsko-pograničnim zemljama. Za potrebe izrade izveštaja, nedostajuće informacije prikupljene su putem elektronske pošte, telefonskih upita ali i Interneta. Dobijeni podaci su potom obrađeni i predstavljeni u ovom radu.

2. OPŠTA SITUACIJA U ZEMLJI

Dostupnost pešačkog turizma bitno se razlikuje u svakoj od podunavskih zemalja. Određene zemlje u velikoj meri već koriste postojeće potencijale ovog jedinstvenog regiona; ostale još uvek rade na izradi strategija za razvoj turizma i infrastrukture u pograničnim oblastima reke Dunav. Iz tog razloga sačinjen je pregled postojećeg stanja u svakoj od 10 podunavskih zemalja.

2.1. Nemačka

Organizacija "ARGE Deutsche Donau" je u Nemačkoj odgovorna za promovisanje nemačkog podunavskog regiona.

Organizacija je razvila ponudu pod nazivom "Pešačenje bez prtljaga duž Dunava" koje počinje u mestu Donašingen (Donaueschingen) i završava se u Pasau (Passau).

I ostale oblasti ili staze za pešačenje su takođe povezane sa Dunavskim regionom (npr. Donau-Zollernalbweg u blizini mesta Sigmaringen, pešačenje u blizini mesta Bad Gögging ili mesta Jurasteig).

Većina turista dolazi iz bliže ili dalje okoline. Zemlje iz kojih dolazi najveći broj turista su Austrija, Švajcarska, Francuska i Holandija.

Što se tiče dužine boravka, preovladavaju jednodnevni izleti bez noćenja. Većina izletnika – pešaka dolazi sopstvenim automobilom.

Značaj turizma u nemačkom podunavlju je u određenim oblastima umeren dok je u drugim izrazit – moguće je bez problema pronaći veliki broj turističkih kancelarija (www.deutsche-donau.de/Informationen/Staedte-Kultur).

Optimizaciju savršeno neisprekidne oblasti za pešačenje duž reke Dunav u Nemačkoj moguće je ostvariti putem standardizacije putokaza duž staza, mesta za odmor, mapa i GPS podataka, kvalitetnih projekata i oznaka kvaliteta za domaćine koji zadovoljavaju zahteve turista i turističkih paket aranžmana koje je moguće rezervisati unapred.

Slika 1. Dunavska klisura u Nemačkoj

2.2. Austrija

Infrastruktura staza za pešačenje je u Austriji visokog kvaliteta i postoje veoma dugačke oblasti duž reke Dunav koje su dobro razvijene za turističke pešačke ture. Organizacije odgovorne za razvoj i održavanje staza su "WGD Tourismus GmbH" i "Donau Niederösterreich Tourismus GmbH".

U Gornjoj Austriji nalazi se oblast Donastejg (Donausteig) koja se u velikoj meri prostire na obe strane reke. Ona na severnoj obali počinje u bavarskom gradu Pasau, i vodi preko Linca do Strudengau (Strudengau) regiona i završava se kod Sv. Nikole. Sa južne strane, Donastejg počinje u Pasau i preko Linca vodi do Ensa (Enns). Čitava staza je podeljena na 23 etape. Na 40. zaokretu moguće je isključiti se sa glavne staze i istražiti okruženje Dunavskog regiona. Na ovoj putanji turisti nailaze na standardizovana obeležja, putokaze i mesta za odmor koja su opremljena u skladu sa predelom i odgovarajućim informativnim tablama. Kvalifikovani smeštajni objekti i

Slika 2. Petlja Donausteig – Schlögener

pešačenje u oba smera (www.welterbesteig.at).

Ruta Austrijskog puta hodočasnika Svetog Jakova proteže se od Volfštala (Wolfsthal) preko Beča, Kremisa i Melka u Donjoj Austriji, i nastavlja se u Gornjoj Austriji u blizini Ensa, a Dunavski region napušta u Vilheringu (Wilhering) posle Linca.

Pošto ne postoji organizacija ili institucija koja bi bila odgovorna za infrastrukturu, obnavljanje putokaza i obeležja, organizacija "Donau Niederösterreich Tourismus GmbH" uredila je delove staze Put Svetog Jakova u Donjoj Austriji. U Gornjoj Austriji Put Svetog Jakova preseca stazu Donastajg na južnoj obali Dunava (www.jakobswege-a.eu). Ali pošto je Put Svetog Jakova obeležen samo u jednom pravcu (uzvodno) on svakako ne predstavlja idealnu opciju za povezivanje austrijskih staza za pešačenje.

U novembru 2011. godine organizacija "Danube NÖ GmbH" pokrenula je projekat razvoja staza za pešačenje u oblasti Nibelungengau

(Nibelungengau)

koja se

prostire

između

oblasti

Sarmingštajn(

Sarmingstein)

(Gornja

Austrija) i

Emersdorf(Em

mersdorf)

(Donja Austrija) na severu i oblasti Ibs (Ybbs) i Melk na jugu.

Slika 3. Velterbestajg Vašau (Welterbesteig Wachau)

domaćini pružaju usluge prilagođene turistima pešacima (www.donausteig.com).

Duž obe obale Dunava u Donjoj Austriji između Melka (Melk) i Kremisa (Krems) proteže se staza pod nazivom Velterbestajg Vašau (Welterbesteig Wachau).

Standardizovane oznake i putokazi omogućavaju

Glavni cilj u Austriji je razvoj kontinuirane pešačke staze duž Dunava i obezbeđivanje doslednog kvaliteta obeležja/putokaza i infrastrukture. Koraci za razvoj kontinuirane staze za pešačenje duž reke Dunav biće preduzeti tokom 2012. godine.

Oblasti za pešačenje u Austriji lako su dostupne javnim prevozom (uglavnom autobusom). Pešačke ture moguće je kombinovati sa krstarenjima Dunavom ili vožnjom vozom. Imajući u vidu da je upotreba staza za pešačenje Velterbestajg i Donastajt (Welterbestajg i Donaustajg) počela tek tokom 2010. godine, još uvek ne postoje bilo kakve dugogodišnje statistike i ocene u pogledu broja turista.

2.3. Slovačka

Dunav teče kroz Slovačku u dužini od 172 km od Bratislave do Estergoma (Esztergom). Na svom toku Dunav prolazi kroz tri slovačke regije: Bratislavu, Trnavu i Nitru, koje nose imena svojih najvećih gradova. Grad Bratislava nije jedini koji privlači veliki broj turista, već su tu i stari mlinovi i prelepe ravničarske šume duž reke Dunav.

Pešačenje predstavlja vrlo perspektivnu oblast u slovačkoj turističkoj industriji, te ukupna dužina obeleženih staza za pešačenje iznosi više od 14.000 km. Više od 95% ovih obeleženih staza za pešačenje nalazi se u brdskim delovima zemlje (<http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=119830>). Pešačenje je u Slovačkoj popularno zbog

Slika 5. Pešačenje u Slovačkoj

Evropskih dugih staza za pešačenje, pre svega staze E8 koja prolazi kroz regione Bratislave i Trnave (slovakiaholi-days.org/walking.htm). Slovački turistički klub održava stazu, međutim zbog nedovoljnih finansijskih sredstava ne postoje inicijative za dalji razvoj pešačkog turizma. Glavne atrakcije za turiste trenutno su regioni Bratislava i Šturovo. Dunavski region (osim Bratislave) uglavnom je popularan kod manje imućnih korisnika kao finansijski pristupačnija destinacija za odmor. Što se tiče inostranih turista, samo turisti iz Češke sa ograničenim budžetom i gosti iz susedne Mađarske - često zbog etničke povezanosti – posećuju ovaj region (Transnacionalna strategija

održivog teritorijalnog razvoja Dunavskog regiona sa posebnim osvrtom na turizam, 2010.).

2.4. Mađarska

Tok Dunava kroz Mađarsku dug je 417,20 km. Najvažniji gradovi na Dunavu su Gyor, Komarom, Estergom, Višegrad, Sent-Andreja, Budimpešta, Dunavaroš, Kološa, Baja, Mohak (Györ, Komarom, Esztergom, Visegrad, Szentendre, Budimpešta, Dunaujvaros, Kalocsa, Baja,

Slika 6. Staza za pešačenje u mađarskoj šumi

Mohacs). UNESCO je nedavno uvrstio oblasti Panonske nizije duž reke Dunav i Hortobagi Pušta (Hortobágy Puszta) u svetsku baštinu (www.danube-river.org/de/ungarn).

Nacionalna Plava staza, koja predstavlja deo Evropske duge staze za pešačenje E4, opremljena je odgovarajućom infrastruktom za turističko pešačenje u Mađarskoj. Imajući u vidu da je to staza sa dugom tradicijom i Mađari i međunarodni turisti izuzetno cene postojanje dobro uspostavljene infrastrukture (www.kektura.click.hu/).

Održavanje Plave staze i mađarskog dela staze E4 povereno je mađarskoj organizaciji "Hungarian Naturefriends Association" (Udruženje prijatelja prirode Mađarske), a dalji razvoj turizma za pešačenje iziskuje dodatnu podršku. Imajući u vidu činjenicu da upitnici za Mađarsku nisu bili raspoloživi, informacije o razvoju turizma za pešačenje u okviru mađarskog dela Dunavskog regiona vrlo su oskudne.

2.5. Hrvatska

Duž srpsko-hrvatske granice Dunav protiče u dužini od oko 134 km. Slavonija, koja se nalazi u severoistočnom delu Hrvatske, predstavlja regiju u kojoj dominiraju reke Dunav i Drava. Na oko 20 km od Osijeka, reka Drava se uliva u reku Dunav.

Hrvatska nudi široku mrežu staza za pešačenje uglavnom u predelima duž Sredozemnog mora i na ostrvima. Iako pešačenje ne predstavlja glavnu turističku aktivnost u Slavoniji, potencijal za saradnju postoji. Detaljnije informacije o turistima nije bilo moguće dobiti posredstvom upitnika.

Slika 7. Dunav u Hrvatskoj

Kancelarija za međunarodnu saradnju i ruralni razvoj opština Tovarnik, Nijemci, Tompojevci, Lovas i Grada Iloka – TINTL i Hrvatsko udruženje za agroturizam i biciklistički turizam angažovani su okviru Dunavskog centra za kompetenciju. To znači da u Hrvatskoj postoji potencijal za razvoj infrastrukture za pešačenje u okviru projekta “Pešačenje i biciklizam” Dunavskog centra za kompetenciju

(danubecc.org/index.php?pg=list-of-members).

2.6. Srbija

Dunav ulazi u Srbiju kod Bezdana i nastavlja da teče duž granice između Hrvatske i Srbije, a zatim prolazi kroz Novi Sad i Beograd i konačno napušta zemlju u blizini Rama. Na svom toku kroz Srbiju reka prolazi kroz osam regiona i pokriva ukupno dužinu od 587 km. Pomenuti regioni su sledeći: Zapadna Bačka, Južna Bačka, Srem, Beograd, Južni Banat, Podunavlje, Braničevo i Bor.

Slika 8. Turista pešak u Novom Sadu, Srbija

Srbija je 2007. godine pristupila Udruženju pešaka. Prema podacima Turističke organizacije Srbije kroz zemlju se protežu dve pešačke staze, E4 i E7. Ove staze turistima nude mogućnost da upoznaju istočne i zapadne delove Srbije pešačeći pored najznačajnijih znamenitosti i upoznajući se sa predelima i

ljudima. Putanje staza E4 i E7 prolaze kroz glavne turističke

atrakcije kao što su Đerdap, Nacionalni park Fruška gora, kao i pored poznatih pravoslavnih manastira (www.visitserbia.org/i2.php?modid=609&p=readdesc&infoid=766&portalid=1).

Prema podacima dobijenim putem sprovedenog istraživanja, većina turista koji pešače kroz Srbiju dolazi iz okruženja i boravi u zemlji jedan dan. Samo mali broj turista pešaka dolazi iz susednih zemalja.

2.7. Bugarska

U Bugarskoj tok Dunava dužine 471 km predstavlja granicu sa Rumunijom. Dunav je jedina plovna reka u zemlji (www.bulgarien-web.de/Geographie.84.0.html).

Slika 9 Dunav kod Rusenskog Loma, Bugarska

Dunav prolazi kroz sledećih sedam regiona u zemlji: Vidin, Montanu, Vratsu, Pleven, V. Turnovo, Ruse i Silsitru

(www.thybo.net/bulgarien/thumbs/BGRegion.gif).

Imajući u vidu činjenicu da Bugarsku odlikuje veliki broj planinskih venaca, među kojima su Rila, Pirin, Stara planina, Rodopske planine, Srednja gora,

Vitoča (u blizini Sofije), samim tim postoji i razvijena infrastrukturu za

pešačenje i planinarenje. Takođe, Evropske duge staze za pešačenje E4 i E3 presecaju Bugarsku na severu i na jugu zemlje (www.era-ewv-ferp.com/index.php?page_id=29). Planine zapadnog Balkana nude prepoznatljivu mrežu staza za pešačenje.

Na osnovu dobijenih upitnika turisti koji pešače uglavnom dolaze iz bliže i dalje okoline i u regionu ostaju od 1 do 3 dana. Nema homogenog odgovora na pitanje iz koje nacije potiče najveći broj turista. Međutim, Francuska, Grčka i Italija su zemlje koje se najčešće pominju kao zemlje iz kojih dolaze turisti.

2.8. Rumunija

U Rumuniji, Dunav protiče kroz 12 okruga: Karas-Severin, Mehedinti, Dolj, Olt, Teleorman, Galati, Girgiju, Kalarazi, Konstanca, Jalomita, Braila i u Crno more se uliva u regionu Tulcea. Makro region Dunava karakterišu ogromne jezičke, etničke i verske različitosti. U okviru transnacionalnog projekta DATOURWAY, koji je posvećen razvoju turizma duž srednjeg i donjeg toka reke Dunav, analiza urađena za Rumuniju pokazala je da se region suočava sa problemom nedovoljne pristupačnosti i nedovoljno razvijenom saobraćajnom mrežom.

Slika 10. Staza u delti Dunava

Pešačke staze su u Rumuniji uspostavljene u okviru zaštićenih oblasti duž Dunava:

- Park prirode "Gvozdna kapija"
- Park prirode "Komana"
- Park prirode "Mala močvara Braila"
- Rezervat biosfere u delti Dunava

Oblast Gvozdene kapije nalazi se na međunarodnoj granici između Rumunije i Srbije. U okviru rumunskog dela nalazi se Park prirode "Gvozdna kapija". Park prirode "Komana" nalazi se u blizini Bukurešta, na oko 40km ka jugu i treća je po veličini močvarna oblast u Rumuniji i druga po biodiverzitetu. Kako se Dunav približava Crnom moru, nailazi se na još dve zaštićene oblasti, Park prirode "Mala močvara Braila" i Rezervat biosfere u Delti Dunava, koji posetiocima nude očaravajuće predele.

U cilju podsticanja prirodnog turizma, izvršena je analiza zelenih staza duž Dunava u Rumuniji do kraja 2011. godine u okviru DATOURWAY projekta koji je podržalo Ministarstvo regionalnog razvoja i turizma Rumunije. Ova analiza je već privedena kraju, a njeni rezultati objavljeni na veb-sajtu DATOURWAY projekta (DATOURWAY – Nacionalna analiza teritorijalne turističke strategije; Ministarstvo regionalnog razvoja i turizma Rumunije).

Glavne destinacije sa kojih turisti dolaze u Rumuniju su Nemačka, Italija, Francuska, SAD, Austrija, Velika Britanija/Irska, Rusija i Mađarska. Dalji rast očekuje se i u narednim godinama.

2.9. Moldavija

Dunav dodiruje teritoriju Moldavije u blizini Kahula. Sliv reke Dunav kroz zemlju iznosi oko 340 m. Sliv reke Dunav naseljava blizu milion stanovnika koji žive u naseljima koja zauzimaju samo 8% njegove teritorije. U regionu Kahula, tj. u donjem slivu reke Prut na samo 20 do 30 kilometara od ušća reke Prut u Dunav, nalaze se jezera Manta i Belev (www.icpdr.org/icpdr-pages/moldova.htm).

Glavne zemlje porekla turista su Rumunija i Turska, zatim Rusija, Ukrajina i Italija (www.tur.md/eng/section/762/).

Slika 11. Dunav u Moldaviji

Prema podacima sa zvanične internet stranice Moldavije, glavni oblici turizma u zemlji jesu – ruralni turizam, naročito vinski turizam, kulturni turizam i banjski turizam (www.moldova.md/en/turism/). Putem upitnika nismo uspeli da dobijemo informacije o turistima koji dolaze da pešače. Iako je infrastruktura za pešačenje neadekvatna i nedovoljna, potencijal za razvoj pešačkog turizma postoji u oblastima u kojima su već

razvijeni ruralni i vinski turizam. Postoji i veliki potencijal za ekološki turizam u ovoj oblasti, imajući u vidu činjenicu da zemlja raspolaže desetinama rezervata sa predelima u kojima se može razviti pešački turizam, a naročito u rezervatima Padurea Domneasca, Plaiul Fagului, Codrii, Saharna, Tpova i Trebujeni.

2.10. Ukrajina

Dunav u Ukrajinu ulazi u blizini jezera Kahul u oblasti Odesa i nastavlja tok ka prirodnom rezervatu Delte Dunava pre nego se ulije u Crno more. Ukrajinske luke Reni i Izmail se nalaze na Dunavu. Imajući u vidu činjenicu da se rumunsko-ukrajinska granica proteže duž granice prirodnog rezervata Delte Dunava, poseta samom rezervatu sa obe strane predstavlja izuzetan prirodnjački i kulturološki doživljaj za posetioce. Turisti pešaci u region Odesa uglavnom dolaze iz bližeg okruženja, dok samo nekolicina turista stiže iz Rusije i drugih zemalja. Zastupljena prevozna sredstva su gotovo u istoj meri autobus, međugradski autobus i voz. Dužina boravka iznosi od 2 do 3 dana. Odgovori dobijeni uz pomoć upitnika potvrđuju da pešačenje nije glavna aktivnost u ovoj oblasti.

Štaviše, prema odgovorima dobijenim u okviru analize, utvrđeno je da su vidovi sportskog turizma koji su bili zastupljeni tokom bivše SSSR obuhvatali pešačenje, planinarenje, vodeni turizam, biciklizam i obilazak pećina. Pešačenje je bilo prilično zastupljeno u oblasti Karpata i Krima, ali ne i u Delti Dunava zbog nedovoljne infrastrukture (zbog pogranične oblasti u kojoj su posete tokom

Slika 12. Pelikani u Ukrajini

sovjetske ere bile ograničene). Iz tog razloga ne postoje obeležene staze i smeštajni kapaciteti. U regionu ipak postoje velika očekivanja da će se postojeća situacija u turizmu promeniti sa razvojem pešačenja.

3. ZAKLJUČCI

S obzirom na činjenicu da iz Mađarske, Slovačke, Moldavije i Hrvatske nije dobijen ni jedan ili skoro ni jedan popunjen upitnik, većina predstavljenih informacija potiče sa Interneta ili od partnera. Austrija, Nemačka i Bugarska su za razliku od pomenutih zemalja poslale veliki broj popunjenih upitnika i iz tog razloga su informacije dobijene iz ovih zemalja u velikoj meri doprinele stvaranju jasne slike o aktuelnoj situaciji u tim zemljama. Dodatne korisne informacije dobijene su iz Rumunije koja je poslala analizu projekta DATOURWAY. Takođe, vraćeni upitnici nisu popunjeni u istoj meri. Pojedine turističke organizacije i partneri uložili su značajne napore za davanje odgovarajućih odgovora, dok sa druge strane, neki nisu prosledili čak ni internet prezentacije ili informacije na engleskom jeziku. Što se tiče brošura i dodatnih materijala, može se reći da su ispitanici iz Austrije i Nemačke poslali dosta pratećeg materijala. Takođe, Bugarska, Srbija i Rumunija su poslale slike, mape i detaljnije materijale. Imajući u vidu činjenicu da se primljeni odgovori bitno razlikuju, može se pretpostaviti da su interesovanje, turistička infrastruktura i informisanost, ali i jezičke razlike odigrale veliku ulogu u vezi sa kvalitetom dobijenih odgovora.

Utvrđeno je da je za sve zemlje zajedničko postojanje turističkih atrakcija, uzbudljivih prirodnih znamenitosti i kulture duž reke Dunav zbog kojih vredi uspostaviti stazu za pešačenje. Prisutne su velike razlike između zemalja u pogledu postojećih staza za pešačenje. Nemačka i Austrija već uveliko koriste potencijale pešačkog turizma duž reke Dunav nudeći ponude i infrastrukturu za pešačenje, krstarenje i biciklizam. Uz pomenuto, zajednice koje žive pored ovih staza uključene su u održavanje staza i davanje ponuda sa njima u vezi. Međutim, isti potencijal postoji i u Mađarskoj, Slovačkoj i Srbiji kroz koje prolazi Evropska duga staza za pešačenje. Po pitanju signalizacije sve zemlje imaju različito označene staze. Iz tog razloga, a u cilju uspostavljanja prekogranične saradnje, potrebno je uvesti upotrebu slične ili jednobrazne signalizacije. Što se tiče mapa i brošura postojeći osnov u velikoj meri zavisi od turističke iskorišćenosti pograničnih oblasti u slivu reke Dunav. Austrija i Nemačka imaju veliki broj brošura i već organizovan prekogranični marketing. Na ovaj način mogu se motivisati i ostale zemlje u regionu Dunava da ujedine svoje marketinške napore u cilju promovisanja Dunavskog regiona. Smeštajni kapaciteti postoje u svim zemljama, uz manje razlike koje se odnose na činjenicu da nisu svi smeštajni objekti namenjeni isključivo turistima koji su došli zbog pešačenja. Bez obzira na to, postoje određena sertifikaciona tela koja

mogu da posluže kao osnov za zajedničko označavanje smeštaja za turiste pešake. Vezano za izlete i turističke paket aranžmane, neophodno je napomenuti da je pešačenje osnov za razvoj turizma za mnoge nacionalne i međunarodne tur-operatere. Organizovanje vođenih tura spada pod nadležnost nacionalnih udruženja. Činjenica da su u okviru Evropskog udruženja Rambler međunarodne pešačke staze poverene na održavanje nacionalnim udruženjima može predstavljati veliki potencijal za razvoj jedinstvene međunarodne staze za pešačenje.

Uspostavljanje prekogranične staze za pešačenje uglavnom podrazumeva povezivanje postojećih pešačkih staza u Nemačkoj i Austriji i delimično u zemljama kao što su Mađarska, Hrvatska i u Delti Dunava. Uzevši u obzir kombinaciju aktivnosti koje obuhvataju pešačenje, biciklizam i krstarenje, prisutan je i potencijal za uspostavljanje i proširivanje postojeće prekogranične turističke ponude. Dalje angažovanje podunavskih regiona igra glavnu ulogu u pogledu definisanja zajedničkih obeležja, standarda kvaliteta, signalizacije i sertifikovanje smeštaja. Potencijalna saradnja između organizacija "Wanderbares Deutschland" i "Donausteig Guesthouses", bugarskog Udruženja za alternativni turizam i Unije za zeleni turizam, olakšala bi definisanje i uspostavljanje zajedničke sertifikacije održivih smeštajnih kapaciteta za potrebe pešačkog turizma duž prekograničnih staza za pešačenje. Pored toga, međunarodna saradnja sa udruženjima kao što su Evropsko udruženje Ramblers dodatno bi olakšala razvoj prekograničnih staza i signalizacije.

Većina zemalja navela je motivisanost za prekograničnu saradnju i spremnost za unapređenje infrastrukture za pešačenje. Ne treba zaboraviti i nekoliko postojećih prekograničnih vidova saradnje koji se uglavnom odnose na biciklizam ili pešački turizam. Kada je reč o postojećoj prekograničnoj saradnji u ovoj oblasti, treba pomenuti Donastajg ili projekte EU, kao na primer ENPI prekogranični program i njihov potencijal za integrisanje prekograničnog pešačenja duž reke Dunav.

Ovaj dokument bi, pored drugih aktivnosti, trebalo da stvori osnov za naglašavanje potencijala za razvoj pešačkog turizma duž reke Dunav. Povezivanje postojeće infrastrukture, definisanje i realizacija inovativne turističke ponude, zajednički standardi i prisustvo na internetu trebalo bi da predstavljaju dalje korake u uspostavljanju prekograničnog pešačkog turizma. Izrada i distribucija ovog izveštaja i prateće brošure na nekoliko jezika će

takođe doprineti boljem informisanju u pojedinačnim zemljama. Na taj način će se prevashodno uspostaviti osnov za zajedničku marketinšku strategiju, dok će rezultati projekta "DanubeHIKE" biti predstavljeni na međunarodnoj konferenciji.

Poželjno je objediniti iskustava i "know-how"-a iz svih pograničnih podunavskih zemalja kako bi se obezbedio ujednačen nivo kvaliteta staza duž celog Dunava. Na ovaj način bi trebalo da se ojača prisustvo održivog turizma u slivu reke Dunav što predstavlja jedan od inicijalnih koraka u sprovođenju Strategije EU za Dunavski region. U suštini kada se sagledaju svi aspekti jasno je da postoji veliki potencijal za definisanje jednog zajedničkog cilja – a to je proširenje ponude i uspostavljanje standarda za prekogranično pešačenje u okviru podunavskih zemalja.

4. PRILOG

4.1. Izvori i literatura

Brämer, Rainer (2010), Wandern 2010 – Aktuelle Studien im Kurzüberblick.
www.wanderforschung.de

Zolles & Edlinger; Dunavska turistička komisija (2009), Der Donau Radweg – Eine touristische Bestandsaufnahme

Zolles & Edlinger (2011), Turizam u oblasti Dunava - Optimierung des erdverbundenen, öffentlichen Verkehrs für den Tourismus im Donauraum

Rumunski Nacionalni institut za istraživanje i razvoj (n.y.a.), DATOURWAY, Nacionalna analiza teritorijalne turističke strategije

Ministarstvo ekonomije, energetike i turizma Bugarske (n.y.a.), Odredište: Dunav u Bugarskoj.

Lični razgovori sa Beatrisom i Florijanom Veiselbaum (Beatrix & Florian Weichselbaum), više informacija na <http://donauwelle2011.wordpress.com>

Dodatne informacije u prilogu upitnika: mape i regionalne informacije o Novom Sadu, Srbija; Informacije za obilazak Delte Dunava turističke agencije Salix turs (Salix Tours); mape Parka prirode Rusenski lom i regiona Zapadnog Balkana, Bugarska.

Dalje: Dodatne informacije dobijene putem elektronske pošte.

4.2. Slike

Slika 1: www.interact-eu.net/danube_region_strategy/danube_strategy/285/3928

Slika 2: Straße der Kaiser und Könige/Wilkin Spitta

Slika 3: Donau OÖ/Weissenbrunner

Slika 4: Kristijan Bogner (Christian Bogner)

Slika 5: www.infohub.com/images/tours/1_12653_2.jpg

Slika 6: www.123rf.com/photo_1696708_green-forest-in-hungary-with-stairs-and-a-fallen-tree.html

Slika 7: www.wildlifeextra.com/resources/listing/world/europe/croatia_danube@body.jpg

Slika 8: dobijena od partnera iz Novog Sada, Srbija

Slika 9: dobijena od partnera iz Rusenskog Loma, Bugarska

Slika 10: NFI

Slika 11: v19.lscache4.c.bigcache.googleapis.com/static.panoramio.com
/photos/original/40260437.jpg

Slika 12: assets.panda.org/img/greatwhitepelicans_360501.jpg

4.3. Kontakti za pitanja u pogledu Dunava i/ili pešačkog turizma

Zemlja	Kontakt lice
Nemačka	ARGE Deutsche Donau Uli Koš (Uly Koch) E-Mail: info@deutsche-donau.de www.deutsche-donau.de
Austrija	WGD Tourismus GmbH Petra Rifert (Petra Riffert) E-Mail: info@donauradweg.at www.danube.at
Slovačka	Ministarstvo za saobraćaj, izgradnju i regionalni razvoj Slovačke Livia Bertokova E-Mail: livia.bertokova@mindop.sk www.mindop.sk
Mađarska	Ministarstvo za nacionalnu ekonomiju Mađarske Olivier Fodor E-Mail: ugyefelszolgalat@ngm.gov.hu www.kormany.hu
Hrvatska	Nacionalna turistička organizacija Hrvatske Nico Bulić E-Mail: ured.direktora@htz.hr http://croatia.hr
Srbija	Dunavski centar za kompetenciju Boris Čamernik E-Mail: boris.camernik@danubecc.org www.danubecc.org
Bugarska	Ministarstvo ekonomije, energetike i turizma Bugarske Hristomir Hristov E-Mail: e-docs@mee.government.bg www.mi.government.bg
Rumunija	Ministarstvo regionalnog razvoja i turizma Rumunije, Odeljenje za razvoj turizma Octavian Arsene E-mail: info@mdrt.ro www.mdrl.ro
Moldavija	Turistička agencija Republike Moldavije

	E-Mail: info@turism.gov.md http://turism.gov.md
Ukrajina	Državna uprava oblasti Odese E-mail: iac@odessa.gov.ua http://oda@odessa.gov.ua/